

Alexandra Šumpelová:
Jazyk internetu
(posudek vedoucího diplomové práce)

Bouřlivý rozvoj internetu a komunikačních technologií nemůže zůstat stranou zájmu lingvistů: jazyk spojený s těmito fenomény vykazuje mnohé specifické rysy, které jsou zajímavé z teoretického i praktického hlediska. Diplomantka si stanovila cíl charakterizovat tento jazyk v obecné rovině i v jedné konkrétní variantě, totiž jeho podobu v současné španělštině. Práce nese název Jazyk internetu, ale pozornost je věnována též (a v některých pasážích i převážně) jazyku SMS.

Práce sestává ze čtyř kapitol. První kapitola vymezuje cíle práce a uvádí čtenáře do zkoumané problematiky. Klíčové jsou druhá a třetí kapitola. Druhá kapitola představuje autorčina teoretická východiska: diplomantka charakterizuje tzv. informační společnost a internetovou generaci, zabývá se vymezením základních pojmů (žargon, slang atd.), popisuje funkce jazyka s přihlédnutím k jazyku informačních technologií a krátce jazykově charakterizuje e-mail, chat a SMS. Třetí část, autorkou nazývaná analytická, se zabývá podrobným rozбором vlastností španělštiny užívané v SMS a v internetové komunikaci, a to postupně na rovině fonetické, morfologické, syntaktické a lexikální. Závěrečná čtvrtá kapitola shrnuje výsledky, ke kterým autorka dospěla.

Klíčovým pojmem, na kterém autorka postavila značnou část svých úvah, je pojem *redundance*: vychází z předpokladu, že nutnost vyjadřovat se úsporně povede k redukci – pravopisným, fonetickým, morfologickým, syntaktickým – nejvíce tam, kde je systém redundantní. Volbu tohoto hlediska považuji za velmi šťastnou: autorka na konkrétním jazykovém materiálu ukazuje, že jazyk SMS se opravdu ubírá cestou redukce tam, kde mu to systémové okolnosti dovolí. Takto pojatý výklad je ucelený a vyhýbá se pouhému výčtu jednotlivých jevů, který by byl jednak nahodilý, jednak pro čtenáře nepřehledný. Třebaže by šlo u některých projevů *redundance* a jejího odstraňování s autorkou diskutovat, uplatněnou metodu považuji za velký klad práce.

Naopak za značnou vadu na kráse – byť formální – považuji velké množství pravopisných chyb (*nebo-li, pakli-že, extrémě, etimologický* apod.), především v interpunkci: někdy jde možná o vliv španělské interpunkce, to ale nemůže být omluvou. Méně často se objevují i jiné než pravopisné prohřešky proti normě češtiny.

Poznámky a náměty k obhajobě:

- Domnívám se, že jazyk internetových stránek, e-mailu, chatů a SMS vykazuje mnohé společné rysy, zároveň se ale od sebe v mnohých ohledech liší. Mj. to platí pro popisovanou tendenci k úspornému vyjádření i pro pravopisné zjednodušování: velká část autorčiných výkladů se vlastně týká pouze jazyka SMS. Místy by ve výkladu bylo třeba více mezi jednotlivými typy komunikátů rozlišovat. Např. formální zjednodušování je velmi výrazné u SMS, o něco méně u chatů. U internetových stránek a e-mailu velmi záleží na míře formálnosti konkrétního komunikátu (autorka o tom ostatně sama mluví na s. 28 n.): do hry nepochybně vstupuje generační rozdíl (starší generace má tendenci formulovat e-mail jako dopis a odchylky od této formy vnímá jako nepřipadné; u mladé generace je tomu naopak: forma klasického dopisu je považována za nevhodnou). Konstatovaná velká míra subjektivnosti a expresivnosti dle mého názoru také závisí na typu komunikátu (někdy lze pozorovat spíš jisté

projevy odosobnění, srov. dnes běžné e-mailové oslovení *Dobrý den* tam, kde nemůžeme tykat). Rovněž autorkou konstatované významové zjednodušení (s. 17) bude souviset s typem komunikátu.

- Oceňuji, že se autorka pokusila veskrze moderní a nové téma zasadit do rámce tradiční lingvistiky a filologie – svědčí o tom citace Jakobsona, Mukařovského atd.
- Odkud jsou převzaty odchylky od standardní španělštiny na s. 29? Slovo „nejčastější“ autorka používá na základě statistik, nebo je to jen subjektivní dojem? Výčet těchto odchylek působí poněkud nahodile.
- Za problematické považuji opakované autorčino tvrzení, že španělština je fonetický jazyk. Rozumím-li tomu správně, chce se tím říci, že ve španělském pravopise dominuje fonetický princip. Takto se to může jevit, srovnáváme-li španělštinu s francouzštinou nebo angličtinou, obecně je to ale sporné – ostatně odlišnost fonetické transkripce (a vlastně i jazyka SMS) od pravopisu španělštiny toto konstatování sama o sobě problematizuje.
- Zajímavé je autorčino srovnávání jazyka SMS s fonetickou transkripcí. Je zřejmé, že mezi oběma způsoby zápisu je zásadní rozdíl: fonetická transkripce vychází ze systémového principu jednoznačné korespondence mezi zvukem a zápisem, jazyk SMS je redukcí existujícího pravopisného systému (zápis SMS je srozumitelný jen tomu, kdo zná španělský pravopisný systém a je schopen pochopit, jakým způsobem došlo k redukci).
- Vokalické a konsonantické systémy jsou v práci popsány poněkud zjednodušeně, to lze však omluvit logikou autorčina výkladu.

Celkově se domnívám, že jde o zajímavý text, který splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Práci proto doporučuji k obhajobě.

V Praze 12. ledna 2010

PhDr. Petr Čermák, Ph.D.

